

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การป้องกันอุบัติเหตุและการสร้างความปลอดภัยแก่พนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมนั้นเกิดขึ้นหลังจากมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมของโลกตะวันตก ซึ่งมีการเริ่มเห็นความสำคัญของความปลอดภัยในประเทศอังกฤษ ระหว่างปี ค.ศ. 1750 - ค.ศ. 1850 จากผลการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้ประชาชนตระหนักถึงภัยอันตรายแก่อวัยวะของร่างกายและชีวิต จึงให้ความสำคัญกับการป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานมากขึ้น (วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2542 : 13)

สำหรับประเทศไทยแม้ว่าจะมีอาชีพทำนา ทำสวน แต่ก็มีการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากรัฐบาลส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดนิคมอุตสาหกรรม และพัฒนาการเจริญเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ จนทุกวันนี้ และเนื่องจากเมื่อเกิดนิคมอุตสาหกรรมขึ้นแล้ว ทำให้ประชาชนเข้ามาทำงานเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว จึงส่งผลให้โรงงานอุตสาหกรรมสามารถขยายกิจการ มีอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ประชาชนมีค่านิยมต้องการค่าตอบแทนที่แน่นอน จึงพยายามปรับตัวเข้ากับการทำงาน และสถานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม แต่อย่างไรก็ตามประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรม จึงส่งผลให้เกิดความไม่ปลอดภัยของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ทั่วไป

การเกิดอุบัติเหตุก่อให้เกิดความสูญเสีย และค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งแรงงานคน หรือประชากรที่ได้เข้าไปทำงาน การป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ จึงเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายได้ ซึ่งเป็นการลดต้นทุนอีกวิธีหนึ่ง ผู้ที่เข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมย่อมมีโอกาสที่จะทำงานผิดพลาด การกระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุ และเกิดการบาดเจ็บได้ รวมถึงผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานมาบ้างแล้วก็ตาม การทำงานด้วยการประมาทเลินเล่อ และการไม่ปฏิบัติตามกฎของความปลอดภัย ก็สามารถเกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ ลักษณะของอุบัติเหตุมีแตกต่างกัน เช่น ตกจากที่สูงหรือต่างระดับ วัตถุกระเด็นเข้าตาทำให้ตาเจ็บหรือตาบอดได้ ทำงานสัมผัสกับความร้อนจัดหรือเย็นจัด ลื่นล้ม สัมผัสรังสี สารพิษ ก๊าซพิษ สัมผัสกับกระแสไฟฟ้า การเกิดอุบัติเหตุหรืออุบัติภัยสามารถแบ่งออกเป็น 2 สาเหตุ คือ อุบัติเหตุที่เกิดจากการปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัย และอุบัติเหตุที่เกิดจากสภาพของสถานที่ทำงานที่ไม่ปลอดภัย ผลของการเกิดอุบัติเหตุมีผลกระทบต่อการทำงานและผลผลิตของธุรกิจ ถึงแม้ว่าอุบัติเหตุของการทำงานเป็นเหตุการณ์

ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดคิด และแม้จะมีการป้องกันได้ควบคุมไว้ก่อนแล้วก็ตาม แต่การปฏิบัติงานในสถานประกอบการ หรือโรงงานอุตสาหกรรมก็ยังคงมีอุบัติเหตุอยู่บ้าง

ความปลอดภัยในงานอุตสาหกรรม เป็นสิ่งสำคัญที่ทุกองค์กรต้องตระหนักถึง ดังนั้นจึงมีการจัดมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นการป้องกันและลดอุบัติเหตุ หรืออุบัติภัยที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลและทรัพย์สิน โรงงานเกือบทุกประเภทต้องมีการใช้เครื่องจักรในกระบวนการผลิต ดังนั้นจึงนับว่าเครื่องจักรเป็นปัจจัยหลักและมีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการผลิต เครื่องจักรที่ทันสมัยสามารถช่วยเพิ่มผลผลิต ทั้งเรื่อง ปริมาณ ความรวดเร็วในการผลิต และคุณภาพของสิ่งของที่ทำการผลิต ในขณะที่เดียวกันเครื่องจักรสามารถนำมาซึ่งอันตรายอย่างใหญ่หลวงเช่นกัน (ชัยพฤกษ์ ตั้งจิตรเพิ่มความคิดี. 2543 : 2)

จากสถิติการจ่ายเงินกองทุนทดแทน เป็นค่ารักษาพยาบาลสำหรับความสูญเสีย จากการประสบอันตราย และจ่ายค่าทดแทนตามกฎหมาย ในปี พ.ศ. 2529 – 2536 พบว่า อุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้จ่ายค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนเงิน ประมาณ 3,500 ล้านบาท (ไพฑูริย์ แก้วทอง. 2537 : 8-12) ดังนั้นภาคีรัฐบาลและภาคเอกชน ได้ตระหนักถึงความปลอดภัยในการทำงาน จึงได้กำหนดมาตรการในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน คือ การป้องกันและแก้ไขทางวิศวกรรม การให้การศึกษา รวมถึงการบังคับการ มาใช้กับสถานประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการด้วย (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ. 2537 : 3)

การป้องกันไม่ให้อุบัติเหตุจากปฏิบัติงาน ต้องดำเนินไปพร้อมกันในกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสม และนำวิชาการทางด้าน วิศวกรรมศาสตร์ มาจัดสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัยใช้หลักการโดยให้การศึกษา ความรู้ สร้างทัศนคติ และจิตสำนึกมาจัดความไม่ปลอดภัยของคนงานและผู้ปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพการเสริมสร้างความปลอดภัยก็จะบังเกิดสูงสุดแก่ชีวิตของมนุษย์อันมีคุณค่ายิ่ง (วิฑูริย์ สิมะโชคดี. 2542 : 17)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ในฐานะผู้วิจัยเป็นพนักงานโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร จึงมีความสนใจศึกษาการบริหารจัดการความปลอดภัยตามความคิดเห็นของพนักงานโรงงาน และระดับการปฏิบัติงานที่ด้านความปลอดภัยของพนักงาน ในนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงงาน และทำให้ผู้บริหารหรือหัวหน้างานตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัยที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยโรงงานของพนักงาน ในเขตนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อศึกษาระดับปฏิบัติงาน ด้านความปลอดภัยของพนักงานโรงงาน ในเขตนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

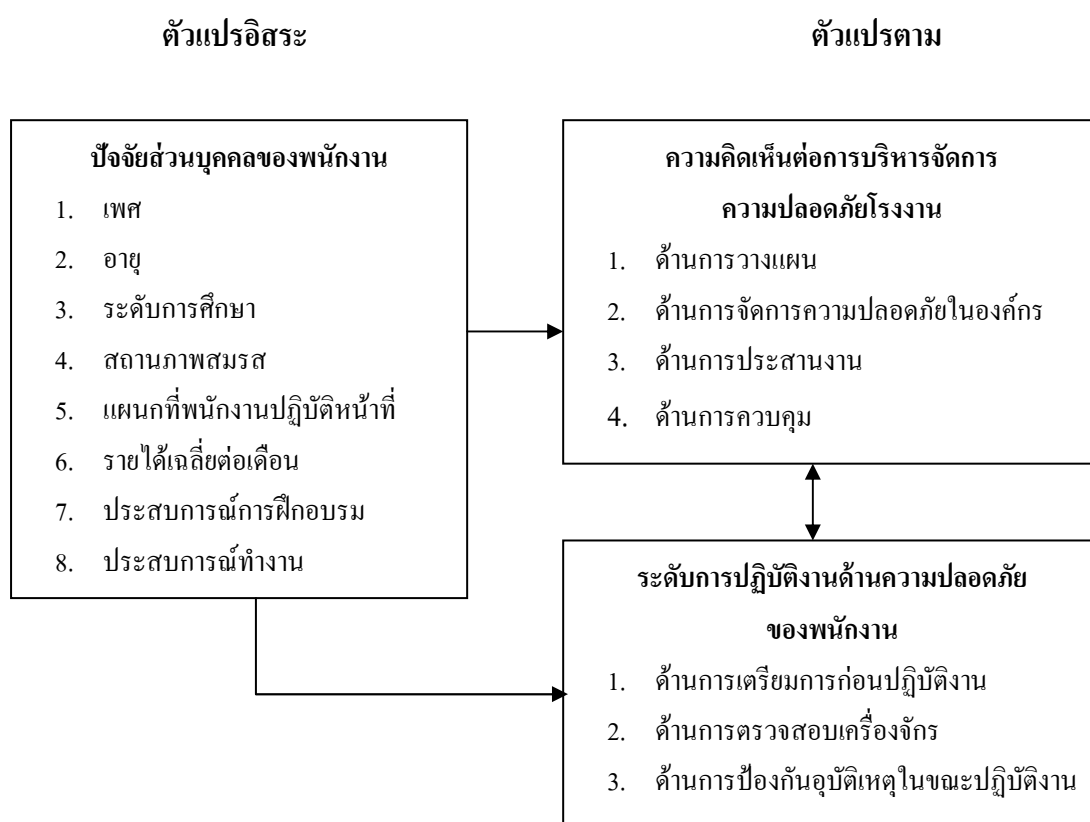
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยของพนักงาน ในเขตนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน

4. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงาน ด้านความปลอดภัยของพนักงานโรงงาน ในเขตนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความปลอดภัย โรงงาน กับระดับการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของพนักงาน ในเขตนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความปลอดภัยโดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยโรงงานแตกต่างกัน
2. ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานแตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของพนักงานแตกต่างกัน
3. ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงงานมีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของพนักงาน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษา การบริหารจัดการความปลอดภัยของพนักงานโรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานในโรงงานของนิคมอุตสาหกรรม สหรัตนนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 15,000 คน (บริษัท สหรัตนนคร. 2548 : 4-17)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานโรงงาน ภายในเขตนิคมอุตสาหกรรม สหรัตนนครจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 390 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับเพิ่มเป็น 400 คน โดยการคำนวณขนาดตัวอย่างของยามานะ (Yamane)(อกินันท์ จันตะนี และคณะ.2549:27)

ขอบเขตด้านของตัวแปร ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานโรงงาน ในเขตนิคมอุตสาหกรรม
  - 1.1 เพศ
  - 1.2 อายุ
  - 1.3 ระดับการศึกษา
  - 1.4 สถานภาพสมรส
  - 1.5 แผนกที่พนักงานปฏิบัติหน้าที่
  - 1.6 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
  - 1.7 ประสบการณ์การฝึกอบรม
  - 1.8 ประสบการณ์ทำงาน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
  - 2.1 ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย

- 2.1.1 ด้านการวางแผน
- 2.1.2 ด้านการจัดการความปลอดภัยในองค์กร
- 2.1.3 ด้านการประสานงาน
- 2.1.4 ด้านการควบคุม

2.2 ระดับการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของพนักงาน

- 2.2.1 ด้านการเตรียมการก่อนปฏิบัติงาน
- 2.2.2 ด้านการตรวจสอบเครื่องจักร
- 2.2.3 ด้านการป้องกันอุบัติเหตุในขณะปฏิบัติงาน

ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรม สหรัตนนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลวิจัยตั้งแต่ เดือน มีนาคม ถึง เดือน เมษายน พ.ศ. 2549

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยโรงงาน และระดับการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของพนักงาน ในเขตนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ทำให้ทราบถึง ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความปลอดภัยของพนักงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานและตามระดับการปฏิบัติงาน
3. ทำให้ทราบถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การบริหารจัดการความปลอดภัย กับระดับการปฏิบัติงานของพนักงาน
4. สามารถนำผลการศึกษา ไปใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการ และปรับปรุงองค์กรด้านความปลอดภัย อันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารและจัดองค์การของโรงงาน ในเขตนิคมอุตสาหกรรม สหรัตนนคร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารจัดการความปลอดภัย หมายถึง การกำหนดนโยบาย การจัดองค์การ การประสานงาน การควบคุม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ อันนำไปสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พิจารณาจากความคิดเห็นของพนักงานใน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย ด้านการประสานงาน ด้านการควบคุม

การวางแผน หมายถึง การคิดหรือเตรียมการล่วงหน้าว่าจะทำอะไรบ้างในอนาคตของหน่วยงาน เพื่อที่เตรียมไว้ในการลงมือปฏิบัตินั้นจะได้มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและทำให้การดำเนินงานนั้นเป็นไปโดยความถูกต้องสมบูรณ์ หรือการวางแผนเป็นการตัดสินใจว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อไหร่ และใครเป็นผู้ทำ ในการวิจัยนี้ หมายถึง การวางแผนงานกับความปลอดภัยของพนักงานโรงงาน ในเขตนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร

การประสานงาน หมายถึง การประสานงานด้านความปลอดภัยของพนักงาน การรายงานให้ผู้บริหารระดับสูงสุดทราบเกี่ยวกับความสูญเสียที่เกิดขึ้น เวลาในการประสานงานเกี่ยวกับความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น มีการจัดเตรียมบุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ และงบประมาณสำหรับดูแลแก้ไขความสูญเสีย การประสานงานกันในการตรวจเยี่ยมเพื่อควบคุมความเสียหายในโรงงาน

การควบคุม หมายถึง การดำเนินการควบคุมความสูญเสีย มีการระบอบองค์ประกอบการควบคุมด้านสุขภาพอนามัยเกณฑ์ด้านมาตรฐานการดำเนินการ มีการระบอบองค์ประกอบการควบคุมการค้นหาสาเหตุของอุบัติเหตุและอุบัติการณ์ เกณฑ์ด้านมาตรฐานการดำเนินการ การระบอบองค์ประกอบการควบคุมด้านการเตรียมการ เพื่อรับเหตุฉุกเฉิน

ระดับการปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของพนักงาน ในด้านการเตรียมการก่อนปฏิบัติงาน ด้านการตรวจสอบเครื่องจักร และด้านการป้องกันอุบัติเหตุในขณะปฏิบัติงาน

การเตรียมการก่อนการปฏิบัติงาน หมายถึง การเตรียมตัวของพนักงานก่อนการปฏิบัติงานเพื่อการทำงานอย่างปลอดภัยป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุระหว่างการปฏิบัติงาน

การตรวจสอบเครื่องจักร หมายถึง การตรวจสอบเครื่องจักร อุปกรณ์ต่าง ๆ ของพนักงานว่าเครื่องจักรมีขีดความสามารถที่เหมาะสมและสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ พร้อมใช้งานได้อย่างปลอดภัย

การป้องกันอุบัติเหตุในขณะปฏิบัติงาน หมายถึง การหามาตรการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน โดยพิจารณาจากลักษณะการปฏิบัติงานของพนักงาน

การฝึกอบรมด้านความปลอดภัย หมายถึง การให้ความรู้ด้านความปลอดภัยแก่พนักงานที่เข้ามาทำงานใหม่ หรือการฝึกอบรมเรื่องความปลอดภัยเพิ่มเติมแก่พนักงานที่ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต เพื่อให้พนักงานตระหนักถึงความปลอดภัยในการการปฏิบัติงานมากที่สุด

พนักงาน หมายถึง พนักงานที่ทำงานโรงงาน ในเขตนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา